

بررسی رابطه بین مدیریت ریسک سازمانی و عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک

تهمینه قربانپور یاسوری^۱

مرتضی بغدادی^۲

معصومه زارع^۳

فاطمه حبیبی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۳/۰۱

چکیده

تحولات عمده در محیط کسب و کار، مثل جهانی شدن و سرعت بالای تغییرات در فناوری، باعث افزایش رقابت و دشواری مدیریت در سازمان ها گردیده است. در محیط های پیچیده، سازمان ها نیازمند مدیرانی هستند که این پیچیدگی های ذاتی را در زمان تصمیم گیری های مهمشان لحاظ و تفکیک کنند. مدیریت ریسک مؤثر که بر مبنای اصول مفهومی معتبر قرار دارد، بخش مهمی از این فرایند تصمیم گیری را تشکیل می دهد. می توان گفت که مدیریت ریسک، فرایند شناسایی، ارزیابی و انجام اقدامات کنترلی و اصلاح ریسک های اتفاقی بالقوه ایی است که مشخصاً پشامدهای ممکن آن، خسارت یا عدم تغییر در وضع موجود می باشد. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تاکید بر روابط همبستگی است. تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال ۱۳۹۷ تا پایان سال ۱۴۰۲ به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. اهداف تحقیق در قالب ۲ فرضیه تبیین شده است و تمامی فرضیه ها در سطح اطمینان ۹۵٪ و با خطای ۵٪ مورد آزمون قرار گرفته اند. برای آزمون فرضیه ها از تحلیل رگرسیونی داده های ترکیبی با نرم افزار **Eviews8** بهره گرفته شده است و تمامی فرضیات تایید شدند که نشان دهنده رابطه مثبت و معنادار بین مدیریت ریسک و عملکرد شرکت و همچنین رابطه مثبت و معنادار اثربخشی مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک می باشد.

واژگان کلیدی

مدیریت ریسک سازمانی، عملکرد شرکت، کمیته ریسک

^۱ لیسانس حسابداری.

^۲ لیسانس حسابداری گرایش حسابرسی. (Email: Baghdadimorteza123456@gmail.com)

^۳ فوق لیسانس حسابداری. (Email: A.zare73@ymail.com)

^۴ لیسانس حسابداری.

مقدمه

تحولات عمده در محیط کسب و کار، مثل جهانی شدن و سرعت بالای تغییرات در فناوری، باعث افزایش رقابت و دشواری مدیریت در سازمان ها گردیده است. در محیط های پیچیده، سازمان ها نیازمند مدیرانی هستند که این پیچیدگی های ذاتی را در زمان تصمیم گیری های مهمشان لحاظ و تفکیک کنند. مدیریت ریسک مؤثر که بر مبنای اصول مفهومی معتبر قرار دارد، بخش مهمی از این فرایند تصمیم گیری را تشکیل می دهد. می توان گفت که مدیریت ریسک، فرایند شناسایی، ارزیابی و انجام اقدامات کنترلی و اصلاح ریسک های اتفاقی بالقوه ایی است که مشخصاً پیشامدهای ممکن آن، خسارت یا عدم تغییر در وضع موجود می باشد (Malik et al, 2020). مدیریت ریسک واحد تجاری، ریسک را مدیریت می کند تا اطمینان قابل قبولی برای دستیابی به اهداف واحد تجاری را فراهم آورد، هدف از انجام هر فعالیتی در هر واحد تجاری دستیابی به بالا ترین سطح اثربخشی و کارایی می باشد که در اصطلاح به آن عملکرد گفته می شود. برای تحقق این هدف، می بایست تمامی تلاش ها را به کار گرفت که یکی از این راهکار ها، مدیریت ریسک واحد تجاری می باشد (ابوترابی و همکاران، ۱۳۹۷).

مدیریت ریسک فرایند ارزیابی ریسک و طراحی استراتژی هایی برای شناخت ریسک است. محققان اعتقاد دارند که ERM، رویکرد وسیع تری را برای مدیریت ریسک در مقایسه با جنبه سنتی آن ایجاد می کند. با پذیرش رویکرد سیستماتیک و مطابق با مدیریت همه ریسک های پیش روی یک سازمان، ERM برای کاهش ریسک کلی ورشکستگی شرکت و همچنین برای افزایش عملکرد و در نهایت افزایش ارزش سازمان ضروری است (Quon et al, 2019). در محیط رقابتی امروز، بقای بنگاه های اقتصادی در گرو بهبود مستمر عملکرد به منظور حفظ و افزایش توان رقابتی و کسب منافع بیشتر است. این مهم از طریق تعیین اهداف، برنامه ریزی و کنترل و به تبع آن اندازه گیری عملکرد برای آگاهی از میزان موفقیت در تحقق اهداف از پیش تعیین شده، محقق می گردد. ارزیابی عملکرد از طریق روش های سنتی یا جدید، وضعیت شرکت را در مقایسه با روند گذشته، وضعیت رقبا و اهداف از پیش تعیین شده مورد بررسی قرار داده و از نتایج آن جهت شناسایی نقاط ضعف و قوت، تدوین برنامه ها و اهداف آتی و نیز اعطای پاداش عملکرد به مدیران و کارمندان استفاده می شود (Lechner, Gatzert, 2018). شرکت ها همواره روش هایی را برای مقابله با عدم اطمینان های کاری جستجو می کنند، در این راستا، مدیریت ریسک به عنوان ابزاری کارآمد برای مدیران سازمان ها معرفی شده است. شناسایی و مدیریت ریسک یکی از رویکردهای جدید است که برای تقویت و ارتقای اثر بخشی سازمان ها مورد استفاده قرار می گیرد. به طور کلی، ریسک با مفهوم احتمال تحمل زیان و یا عدم اطمینان شناخته می شود که انواع مختلف و طبقه بندی های متنوع دارد.

عملکرد شرکت ها از اهمیت پویایی برای توسعه اقتصادی، سهامداران و سرمایه گذاران برخوردار است. سرمایه گذاران نیاز به بازده بالا در سرمایه گذاری خود دارند و سازماندهی کسب و کار به خوبی می تواند سود سهام درازمدت را برای ذینفعان خود به ارمغان بیاورد (Elshandidy et al, 2018). شرکت های دارای عملکرد مالی بالاتر و سودآورتر

ممکن است واحدهای تولید محیطی مناسب تر داشته باشند، محصولات با کیفیت بهتر را برای مشتریان خود به ارمغان بیاورند و درآمد کارکنان را افزایش دهند. با این وجود، شرکت ها باید برای رسیدن به بازده بالا، با انواع خطرات مواجه شوند. بنابراین، مدیریت باید چشم انداز را متمایز کند تا سازمان بتواند سود را افزایش دهد در حالی که ریسک را کاهش می دهد (Magee et al, 2019).

مدیریت ریسک سازمانی یک رویکرد است که از طریق آن سازمان نظارت، تأمین مالی، بهره برداری، کنترل و ارزیابی انواع خطرات از منابع مختلف را به منظور تقویت روابط کوتاه مدت و بلندمدت، مدت اعتبار شرکت انجام می دهد. با این وجود ERM برای بهره مندی نوع خاصی از سهامداران طراحی نشده است، اما ارزش تمام سهامداران را افزایش می دهد. هر نوع کسب و کار با چالش ها، خطرات و عدم اطمینان مواجه است، ERM مشخص می کند که چقدر ریسک ها قابل قبول است تا بتواند تمام ارزش ذینفعان حفظ شوند. هرچند عدم اطمینان هم در فرصت و هم در ریسک وجود دارد. هدف اصلی ERM هدایت مدیران در جهت انتخاب یک خطر و یا یک فرصت است. سازمان می تواند به هنگام به دست آوردن توازن بین خطرات مرتبط، اهداف بازگشت و رشد، ارزش مطلوبی به دست آورد.

در محیط پر جنب و جوش جهانی امروز، مدیریت ریسک یک نگرانی ضروری برای کسب و کار است. محققان تخمین زده اند که مدیریت ریسک سازمانی (ERM) یکی از ابزارهای موثر است که توسط شرکت ها برای کاهش خطرات احتمالی آنها استفاده می شود (Saiful, 2018). به طور کلی، هدف اصلی مدیریت ریسک این است که نظارت مستمر بر عملیات روزانه، ساخت برنامه های بازیابی و نشان دادن فعالیت های خطرناکی که گاهی اوقات درآمد غیرمستقیم به سازمان ارائه می دهند، باشد. عملکرد مدیریت ریسک پیشرفت قابل توجهی در سه بعد مهم داشته است: ادغام، فناوری و مردم. آینده "موفقیت" عملکرد ریسک بستگی به سرمایه گذاری متوازن در تمام سه حوزه دارد تا بتواند کار خود را به طور کلی انجام دهد. در طی دهه های گذشته، مدیریت ریسک طیف وسیعی از اقدامات ریسک و همچنین ریسک چندگانه را به خود اختصاص داده است. اولویت اول و نگرانی عمده شرکت ها در این روزها درک و فهم انواع خطرات مختلف است. در صورت برخورد با معضل، ممکن است خطراتی ایجاد شود (Malik et al, 2020). در این روزها، کسب و کارها کمتر در مورد برخورد با خطرات مختلف به صورت جداگانه نگران هستند، در نتیجه، شرایط مانند مدیریت یکپارچه ریسک، مدیریت ریسک شرکت و مدیریت ریسک در سطح گسترده ای از شرکت ها به وجود آمده است. در این راستا در این تحقیق سعی بر آن است که به سؤال اصلی تحقیق پاسخ داده شود که عبارتست از: بررسی رابطه بین مدیریت ریسک سازمانی و عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران چگونه می باشد؟

در این تحقیق دو فرضیه را مورد بررسی قرار می دهیم که عبارتند از:

فرضیه اول: مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت رابطه مثبت و معناداری دارد.

فرضیه دوم: اثربخشی مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک رابطه مثبت و معناداری دارد.

مدل مورد استفاده در بررسی فرضیات به شرح زیر می باشد:

مدل های بررسی فرضیه اول:

$$ERM = \beta_0 + \beta_1 Q + \beta_2 BIND + \beta_3 SIZE + \beta_4 BMEET + \beta_5 FSIZE + \beta_6 BSIZE + \beta_7 LEV + \beta_8 SEG + \beta_9 LOSS + \beta_{10} ACRC + \varepsilon$$

مدل های بررسی فرضیه دوم:

$$ERM = \beta_0 + \beta_1 Q + \beta_2 ACRC + \beta_3 Q * ACRC + \beta_4 BIND + \beta_5 SIZE + \beta_6 BMEET + \beta_7 FSIZE + \beta_8 BSIZE + \beta_9 LEV + \beta_{10} SEG + \beta_{11} LOSS + \varepsilon$$

معرفی و نحوه اندازه گیری مولفه ها:

Q توین = ارزش بازار سهام به علاوه کل بدهی ها تقسیم شده بر کل دارایی ها

$$Q = \frac{\text{کل بدهی ها} + \text{ارزش بازار سهام}}{\text{کل دارایی}}$$

ERM = مدیریت ریسک سازمانی

در این پژوهش مدیریت ریسک به عنوان متغیر وابسته معرفی می شود که جهت اندازه گیری آن از مدل گوردون و همکاران ۲۰۰۹ بهره گرفته شده است. این عوامل بر اساس توانایی آنها در نیل به اهداف تعیین شده شرکت ها شناسایی شده اند.

$$ERM = \beta_0 + \beta_1 EU + \beta_2 CI + \beta_3 FS + \beta_4 FC + \beta_5 MBD + \varepsilon$$

ERM : شاخص های مدیریت ریسک

EU : عدم اطمینانی محیطی

CI : رقابت صنعت

FS : اندازه شرکت

FC : پیچیدگی شرکت

MBD : نظارت هیئت مدیره

در مدل فوق ε جزء خطای مدل میباشد که نشان دهنده انحراف از بهترین مدل پیشنهادی گوردون و همکاران ۲۰۰۹ می باشد، به این صورت که هر چقدر جزء خطای مدل کمتر باشد نشان از مدیریت ریسک بالای شرکت دارد و بالعکس. به همین منظور $|\varepsilon|$ - به عنوان مدیریت ریسک تعریف شده است.

SIZE=اندازه شرکت

این متغیر به صورت لگاریتم طبیعی کل دارایی ها تعریف شده است

BIND=تعداد کل سرپرستان مستقل در هیئت مدیره

BMEET=تعداد کل جلسات هیئت مدیره در یک سال مالی

FSIZE: گزارش طبیعی دارایی های کل شرکت

BSIZE:تعداد کل مدیران در هیئت مدیره

LEV=بدهی کل تقسیم بر دارایی کل (نسبت اهرم مالی شرکت J در سال t).

$$LEV = \frac{\text{بدهی کل}}{\text{دارایی کل}}$$

SEG=تعداد کل بخش های تجاری

LOSS=متغیر ساختگی که تعیین میکند شرکت متحمل زیان شده است یا نه (اگر شرکت زیان داشته باشد یک در غیر این صورت صفر)

ACRC=متغیر ساختگی که تعیین می کند شرکت دارای کمیته حسابرسی و ریسک ترکیبی است یا نه (اگر دارای کمیته حسابرسی باشد یک در غیر این صورت صفر)

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تاکید بر روابط همبستگی است، زیرا از یک طرف وضع موجود را بررسی می کند و از طرف دیگر، رابطه بین متغیرهای مختلف را با استفاده از تحلیل رگرسیون، تعیین می نماید علاوه بر این، در حوزه مطالعات پس رویدادی (استفاده از اطلاعات گذشته) قرار می گیرد و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و سایر اطلاعات واقعی است. که با روش استقرایی به کل جامعه آماری قابل تعمیم خواهد بود. در این پژوهش، تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال ۱۳۹۷ تا پایان سال ۱۴۰۲ به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. جامعه آماری پژوهش را شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تشکیل داده و به منظور انتخاب شرکت ها جهت استفاده از داده های آنها برای آزمون فرضیه های پژوهش از روش حذف سیستماتیک یا غربال گری ۱۴۰ شرکت در نظر گرفته شد. از نرم افزار Eviews 8 برای آزمون فرضیه ها استفاده شده است.

یافته های تحقیق

برای ورود به مرحله تجزیه و تحلیل اطلاعات، آماره توصیفی داده ها شامل شاخص های مرکزی، شاخص های پراکندگی، انحراف از قرینگی، انحراف از کشیدگی و همچنین آزمون جارک- برا که توزیع نرمال متغیرها را تأیید می کند، محاسبه گردیده است.

جدول ۱: نتایج آمار توصیفی داده‌های کمی پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار
مدیریت ریسک شرکت	۰/۲۱۱	۰/۲۰	۰/۴۷۹	۰/۲۱۱	۰/۲۳۹
کیوتوین	۴/۱۲	۴/۱۰	۹/۲۶	۳/۳۳	۰/۴۴۱
تعداد کل بخش های تجاری	۳	۳	۴	۱	۰/۴۱۸
تعداد کل جلسات هیئت مدیره در یک سال مالی	۱۸	۱۸	۲۴	۱۰	۰/۵۶۹
تعداد کل مدیران در هیئت مدیره	۵	۵	۷	۳	۰/۴۴۶
نسبت اعضای مستقل	۰/۳۶	۰/۳۵	۰/۵۱	۰/۱۰	۰/۹۱۲
تعداد کل سرپرستان مستقل در هیئت مدیره	۲	۲	۳	۱	۰/۳۱۸
اندازه شرکت	۵/۶۲	۵/۶۳	۸/۲۱	۴/۲۳	۰/۴۲۹
اهرم مالی	۰/۶۵۰	۰/۶۵۸	۱/۵۶	۰/۱۴۷	۰/۴۱۷
گزارش طبیعی دارایی های کل شرکت	۰/۳۲	۰/۳۱	۱/۲۳	۰/۲۶۳	۰/۵۲۷
زیان شرکت	۰/۳۶	۰/۳۵	۱	۰	۰/۵۱۸
وجود کمیته ریسک	۰/۷۵	۰/۷۴	۱	۰	۰/۳۱۸

اصلی ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست و نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به هر متغیر حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می‌دهد و مشخص می‌کند که نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. همچنین به طور کلی، پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است. از مهم ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. در جدول فوق تمامی متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش از نظر شاخص‌های مرکزی، شاخص‌های پراکندگی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

جدول ۲- نتایج حاصل از آزمون مانایی متغیرها

متغیر	آزمون	Levin, Lin & Chu t*		Im, Pesaran & Shin W-stat		ADF - Fisher Chi-square		PP - Fisher Chi-square	
		احتمال	آماره	احتمال	آماره	احتمال	آماره	احتمال	آماره
مدیریت ریسک شرکت	-۴۰/۶۹۵	۰/۰۰۰	-۱۰/۵۳۹	۰/۰۰۰	۲۸۳/۲۷۱	۰/۰۰۲	۴۰۴/۶۴۵	۰/۰۰۰	

متغیر	آزمون	Levin, Lin & Chu t*		Im, Pesaran & Shin W-stat		ADF - Fisher Chi-square		PP - Fisher Chi-square	
کیوتوبین	-۸۲/۶۵۲	۰/۰۰۰	-۲۱/۱۹۸	۰/۰۰۰	۴۳۵/۷۳۶	۰/۰۰۰	۶۱۴/۴۴۱	۰/۰۰۰	
تعداد کل بخش های تجاری	-۳۱/۲۹۹	۰/۰۰۰	-۸/۵۷۶	۰/۰۰۰	۳۳۸/۰۷۳	۰/۰۰۰	۵۲۰/۶۷۳	۰/۰۰۰	
تعداد کل جلسات هیئت مدیره در یک سال مالی	-۳۰/۷۶۵	۰/۰۰۰	-۲/۵۸۲	۰/۰۰۵	۱۴۰/۳۱۶	۰/۰۲۰	۲۵۵/۲۳۷	۰/۰۰۰	
تعداد کل مدیران در هیئت مدیره	-۱۲۱/۹۸۶	۰/۰۰۰	-۴۶/۳۰۷	۰/۰۰۰	۴۷۳/۷۰۰	۰/۰۰۰	۶۹۱/۶۴۵	۰/۰۰۰	
نسبت اعضای مستقل	-۵۵/۲۱۵	۰/۰۰۰	-۹/۷۰۴	۰/۰۰۰	۳۶۷/۹۹۶	۰/۰۰۰	۵۶۱/۴۷۵	۰/۰۰۰	
تعداد کل سرپرستان مستقل در هیئت مدیره	-۷۰/۳۱۵	۰/۰۰۰	-۱۳/۶۰۰	۰/۰۰۰	-	-	۳۳۱/۵۷۶	۰/۰۰۰	
اندازه شرکت	-۲۶/۲۶۶	۰/۰۰۰	-۵/۲۱۰	۰/۰۰۰	۲۶۷/۷۵۶	۰/۰۱۲	۴۶۱/۱۶۷	۰/۰۰۰	
اهرم مالی	-۴۰/۵۲۶	۰/۰۰۰	-۱۰/۵۵۶	۰/۰۰۰	۲۴۵/۲۴۱	۰/۰۰۲	۴۰۴/۲۴۵	۰/۰۰۰	
گزارش طبیعی دارایی های کل شرکت	-۴۲/۲۵۲	۰/۰۰۰	-۲۱/۱۶۴	۰/۰۰۰	۴۵۵/۴۵۲	۰/۰۰۰	۲۱۴/۴۴۱	۰/۰۰۰	

نتایج حاصل از آزمون مانایی متغیرهای پژوهش نشان دهنده این است که همه متغیرها در هر چهار روش لوین، لین و چو، ایم، پسران و شین، فیشر- دیکی فولر تعمیم یافته و فیشر- فیلپس- پرون مانا می باشند. لذا نتایج به دست آمده نشان می دهد که براساس آزمون های انجام شده و سطح معنی داری ۰/۰۵، متغیرهای پژوهش مانا بوده و فرض صفر مبنی بر ریشه واحد داشتن متغیرها پذیرفته نمی شود، در نتیجه روابط موجود در رگرسیون ساختگی نبوده و معنی دار می باشد.

جدول ۳- نتایج آزمون های همسانی واریانس

شرح	بارتلت		لون		براون- فورسسته	
	مقدار	احتمال	مقدار	احتمال	مقدار	احتمال
مدل اول	۴۳۷۱/۱۹۵	۰/۰۰۰	۴۴۳/۰۸۶	۰/۰۰۰	۴۳۱/۵۷۴	۰/۰۰۰
مدل دوم	۴۱۸/۳۱۲	۰/۰۰۰	۲۹۴/۰۵۳	۰/۰۰۰	۳۶۴/۲۷۱	۰/۰۰۰

با توجه به این که مقدار احتمال معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر آزمون‌ها رد شده و در نتیجه همسانی واریانس برقرار نیست. لذا به جای استفاده از روش حداقل مربعات معمولی از روش حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده می شود.

فرضیه اول: مدیریت ریسک با عملکرد شرکت رابطه مثبت و معناداری دارد.

$$ERM = \beta_0 + \beta_1 Q + \beta_2 BIND + \beta_3 SIZE + \beta_4 BMEET + \beta_5 FSIZE + \beta_6 BSIZE + \beta_7 LEV + \beta_8 SEG + \beta_9 L OSS + \beta_{10} ACRC + \varepsilon$$

جدول ۴- نتایج تخمین مدل اول پژوهش

متغیر وابسته: مدیریت ریسک				روش تخمین: مربعات تعمیم یافته
متغیرها	ضرایب	آماره تی	سطح معنی داری	انحراف معیار
مقدار ثابت	۰/۲۰۳	۱۶/۶۷۲	۰/۰۰۶	۶/۶۷۱۲
کیوتوین	۰/۸۱۴	۵/۳۱۲	۰/۰۰۰	۲/۵۶۲۷
تعداد کل بخش های تجاری	-۰/۲۰۰	-۲/۷۵	۰/۰۰۰	۴/۹۳۲۸
تعداد کل جلسات هیئت مدیره در یک سال مالی	۰/۵۱۰	۷/۱۱۵	۰/۰۰۰	۱/۷۹۰۶
تعداد کل مدیران در هیئت مدیره	۰/۱۱۰	۷/۱۱۱	۰/۰۰۰	۱/۰۷۳۹
نسبت اعضای مستقل	-۰/۲۵۱۴	-۳/۲۱	۰/۰۰۲	۳/۱۲۰۹
تعداد کل سرپرستان مستقل در هیئت مدیره	۰/۲۰۰۷۸۶	۲/۳۷۵۷	۰/۰۱۷۸	۰/۰۸۴۵
اندازه شرکت	۰/۰۱۴۰۰۱	۲/۰۰۸۰	۰/۰۴۵۲	۰/۰۰۶۳
اهرم مالی	۰/۳۰۳۱۸۱	۱۴/۲۶۶	۰/۰۰۰	۰/۰۲۱۲۵۲
گزارش طبیعی دارایی های کل شرکت	۰/۱۶۵۳۷۳	۲/۰۵۵۴	۰/۰۴۰۱	۰/۰۸۰۷
ضریب تعیین	۰/۲۳			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۲۱			
آماره F	۵۷/۵۷۶			
سطح معنی داری F	۰/۰۰۰			
دوربین واتسون	۲/۱۷۳			

نتایج حاصل از تخمین ضرایب مدل رگرسیون مربوط به فرضیه اول در جدول (۴-۸) نشان می دهد که سطح معنی داری آماره F فیشر برابر ۰,۰۰۰۰ است که کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ است؛ بنابراین، با اطمینان ۹۵٪، فرض صفر مربوط به این آزمون رد می گردد و معنادار بودن کلی مدل تأیید می گردد. مقدار آماره دوربین-واتسن برابر با ۲,۱۷۳ است که

نشان دهنده نبود خود همبستگی بین اجزای باقیمانده مدل است. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۲۳ است که نشان می دهد متغیرهای معنی دار مدل، حدود ۲۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. برای آزمون ضرایب متغیرهای مستقل و وابسته به سطح معنی داری آماره t مراجعه می گردد. در خصوص متغیر مستقل اصلی مدل؛ یعنی کیوتوین که به عنوان عملکرد شرکت در نظر گرفته شده است، مقدار سطح معنی داری آماره t برابر با ۰/۰۰۰ است. از آنجائی که این مقدار کمتر از سطح خطاست، بنابراین فرضیه صفر آزمون t این ضریب رد می گردد و در نتیجه وجود رابطه معنادار بین مدیریت ریسک و عملکرد تأیید می گردد. همچنین مقدار ضریب این رابطه نیز ۰/۸۱۴ بوده که با توجه به علامت مثبت آن با می توان گفت که مدیریت ریسک باعث بهبود عملکرد شرکت خواهد شد.

فرضیه دوم: اثربخشی مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک
 رابطه مثبت و معناداری دارد.

$$\text{ERM} = \beta_0 + \beta_1 Q + \beta_2 \text{ACRC} + \beta_3 Q * \text{ACRC} + \beta_4 \text{BIND} + \beta_5 \text{SIZE} + \beta_6 \text{BMEET} + \beta_7 \text{FSIZE} + \beta_8 \text{BSI} \\
 \text{ZE} + \beta_9 \text{LEV} + \beta_{10} \text{SEG} + \beta_{11} \text{LOSS} + \varepsilon$$

جدول ۵- نتایج تخمین مدل دوم پژوهش

متغیر وابسته: مدیریت ریسک				روش تخمین: مربعات تعمیم یافته	
متغیرها	ضرایب	آماره تی	سطح معنی داری	انحراف معیار	
مقدار ثابت	۰/۷۰۳	۱۴/۴۷۷	۰/۰۰۴	۴/۴۷۱۷	
کیوتوین	-۰/۴۱۳	-۹/۳۱۷	۰/۰۰۰۰	۷/۹۴۷۷	
وجود کمیته ریسک	۰/۳۰۳۱۸۱	۱۳/۷۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۷۱۷	
کیوتوین* وجود کمیته ریسک	۰/۱۴۹۳۷۳	۷/۰۹۹	۰/۰۳۰۱	۰/۰۸۰۷	
تعداد کل بخش های تجاری	-۰/۴۰۲	-۱۱/۹۹۱	۰/۰۰۰۰	-۰/۷۹۳۳	
تعداد کل جلسات هیئت مدیره در یک سال مالی	-۰/۳۹۶	-۳/۲۶۵۱	۰/۰۰۳۱	۲/۵۲۴	
تعداد کل مدیران در هیئت مدیره	-۰/۷۰۰	-۷/۷۹	۰/۰۰۰	۳/۹۳۷۸	
نسبت اعضای مستقل	۰/۹۱۰	۷/۱۱۹	۰/۰۰۰	۱/۷۹۰۴	
تعداد کل سرپرستان مستقل در هیئت مدیره	-۰/۱۱۰	-۷/۱۱۱	۰/۰۰۰	۱/۰۷۳	
اندازه شرکت	-۰/۷۹۱۳	-۳/۷۱	۰/۰۰۷	۳/۱۷	
اهرم مالی	۰/۷۰۰۷۸۴	۷/۳۷	۰/۰۱۷۸	۰/۰۸۳	
گزارش طبیعی دارایی های کل شرکت	۰/۰۱۳۰۰۱	۷/۰۰۸	۰/۰۳۹۷	۰/۰۰۴	
ضریب تعیین	۰/۴۱				

متغیر وابسته: مدیریت ریسک				روش تخمین: مربعات تعمیم یافته
متغیرها	ضرایب	آماره تی	سطح معنی داری	انحراف معیار
دوربین واتسون	۱/۹۲			
آماره F	۶۱/۵۷۶			
سطح معنی داری F	۰/۰۰۰			

سطح معنی داری آماره F فیشر کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ است؛ در نتیجه، معناداری کلی مدل تأیید می‌گردد. آماره دوربین-واتسن برابر با ۱/۹۲ است که بیانگر نبود خود همبستگی بین باقیمانده‌های مدل است. ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۴۱ است که نشان می‌دهد متغیرهای معنی دار مدل، حدود ۴۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. سطح معناداری آماره t مربوط به متغیر اصلی مورد نظر این فرضیه، یعنی "کیوتوین* وجود کمیته ریسک" برابر با ۰,۰۳۱ است که از مقدار خطای ۰/۰۵ کمتر است. بنابراین، ضریب α_3 ، به لحاظ آماری معنادار است و می‌توان گفت که اثربخشی مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله‌گری کمیته ریسک رابطه دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش به بررسی فرضیه‌های تحقیق می‌پردازیم:

فرضیه اول: مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت رابطه مثبت و معناداری دارد.

مقدار آماره دوربین-واتسن برابر با ۲,۱۷۳ است که نشان‌دهنده نبود خود همبستگی بین اجزای باقیمانده مدل است. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۲۳ است که نشان می‌دهد متغیرهای معنی دار مدل، حدود ۲۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. برای آزمون ضرایب متغیرهای مستقل و وابسته به سطح معنی داری آماره t مراجعه می‌گردد. در خصوص متغیر مستقل اصلی مدل؛ یعنی کیوتوین که به عنوان عملکرد شرکت در نظر گرفته شده است، مقدار سطح معنی داری آماره t برابر با ۰/۰۰۰ است. از آنجائی که این مقدار کمتر از سطح خطاست، بنابراین فرضیه صفر آزمون t این ضریب رد می‌گردد و در نتیجه وجود رابطه معنادار بین مدیریت ریسک و عملکرد تأیید می‌گردد. همچنین مقدار ضریب این رابطه نیز ۰/۸۱۴ بوده که با توجه به علامت مثبت آن با می‌توان گفت که مدیریت ریسک باعث بهبود عملکرد شرکت خواهد شد. بنابراین می‌توان بیان نمود که فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد. نتایج بدست آمده از این تحقیق با نتایج تحقیقات ملیک و همکاران در سال ۲۰۲۰ همراستا بوده که نشان می‌دهد مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت رابطه معناداری دارد و تحقیقات تاری وردی و دامچی جلودار در سال ۱۳۹۶ همراستا نبوده که نشان دادند دو متغیر از عوامل مدیریت ریسک یعنی، رقابت صنعت و اندازه شرکت با عملکرد شرکت رابطه مثبت دارند. در مقابل، دو متغیر دیگر از عوامل مدیریت ریسک یعنی، عدم اطمینان محیطی و نظارت هیات مدیره با عملکرد شرکت رابطه ندارند. افزون بر این، نتیجه آزمون فرضیه اصلی نشان می‌دهد در کل، مدیریت ریسک با عملکرد شرکت رابطه

ندارد. نتایج بدست آمده از این تحقیق با نتایج تحقیقات عسگرنژاد نوری و امکانی در سال ۱۳۹۸ همراستا بوده که نشان دادند مدیریت اثربخش ریسک بر نرخ بازده دارایی ها و رشد ارزش بازار، تأثیر مثبت دارد. اهرم مالی تنها در ارتباط بین مدیریت اثربخش ریسک و نرخ بازده دارایی ها نقش واسطه ای داشته، نقش واسطه ای سرمایه فکری نیز فقط در ارتباط بین مدیریت اثربخش ریسک و رشد ارزش بازار تأیید شد.

فرضیه دوم: اثربخشی مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک رابطه مثبت و معناداری دارد.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۴۱ است که نشان می دهد متغیرهای معنی دار مدل، حدود ۴۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کنند. سطح معناداری آماره t مربوط به متغیر اصلی مورد نظر این فرضیه، یعنی "کیوتوبین* وجود کمیته ریسک" برابر با ۰,۰۳۱ است که از مقدار خطای ۰/۰۵ کمتر است. بنابراین، ضریب α_3 ، به لحاظ آماری معنادار است و می توان گفت که اثربخشی مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک رابطه دارد. بنابراین می توان بیان نمود که فرضیه فوق مورد تایید قرار می گیرد. نتایج بدست آمده از این تحقیق با نتایج تحقیقات ملیک و همکاران در سال ۲۰۲۰ همراستا بوده که نشان می دهد مدیریت ریسک سازمانی با عملکرد شرکت با توجه به نقش مداخله گری کمیته ریسک رابطه معناداری دارد.

با توجه به نتایج آزمون فرضیات پیشنهادات زیر ارائه می گردد:

به مدیران و سرمایه گذاران در شرکت های فعال در سازمان بورس پیشنهاد می گردد که با بهره مندی سهامداران (سرمایه گذاران) در استفاده از مدل مدیریت ریسک، برای ارزیابی صحیح و واقعی از مدیریت ریسک در جهت کسب عملکرد مالی بالاتر در آینده و .. استفاده نمایند.

به مدیران سازمان بورس و همچنین شرکت ها پیشنهاد می شود با ایجاد واحدهای مجزا در شرکتها، برای سنجش و مدیریت ریسک در جهت بهره مندی از آنها برای کسب عملکرد مالی بالاتر استفاده نمایند.

پیشنهاد می شود شرکت های تجاری از واحدهایی مجزا برای مدیریت اثربخش ریسک و یا به عبارت بهتر از کمیته های تخصصی مدیریت اثربخش ریسک استفاده کنند تا اینگونه عملکرد مالی خود را بتوانند بهبود دهند. توجه به سیاست های تأمین مالی شرکت ها برای ایجاد ساختار سرمایه بهینه، راهکار دیگری است که تأثیر مدیریت اثربخش ریسک را در عملکرد مالی می تواند تقویت کند.

منابع

ابوترابی، زهرا؛ حاج اکبری؛ زینت؛ نظری، ناهید؛ شایگان؛ محسن (۱۳۹۷) اثر رهبری استراتژیک بر عملکرد سازمان؛ دوره جدید، شماره سیزدهم، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۲۷-۱۵۱.

Elshandidy, T., Shrives, P.J., Bamber, M., Abraham, S., 2018. Risk reporting: A review of the literature and implications for future research. J. Account. Lit. 40, 54-82.

- Lechner, P., Gatzert, N., 2018. Determinants and value of enterprise risk management: empirical evidence from Germany. *Eur. J. Financ.* 24, 867–887.
- Magee, S., Schilling, C., Sheedy, E., 2019. Risk governance in the insurance sector-determinants and consequences in an international sample. *J. Risk Insur.* 86, 381–413.
- Malik, Muhammad Farhan, Zaman , Mahbub , Buckby, Sherrena, 2020 , Enterprise risk management and firm performance: Role of the risk committee, *Journal of Contemporary Accounting and Economics* 16 ,1-22.
- Quon, Tony K. , Zeghal, Daniel , Maingot, Michael, 2019, Enterprise risk management and firm performance, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 62 , 263 – 267.

Investigating the Relationship Between Enterprise Risk Management and Company Performance with Respect to the Intervention Role of the Risk Committee

Tahmine Ghorbanpour Yasouri¹

Morteza Baghdadi²

Masoumeh Zare³

Fateme Habibi⁴

Abstract

Major changes in the business environment, such as globalization and the rapid pace of change in technology, have increased competition and management difficulty in organizations. In complex environments, organizations need managers who can consider and distinguish these inherent complexities when making important decisions. Effective risk management, which is based on valid conceptual principles, forms an important part of this decision-making process. It can be said that risk management is the process of identifying, evaluating, and taking control measures and correcting potential accidental risks, whose possible outcomes are specifically damage or no change in the current situation. This research is a descriptive study with an emphasis on correlational relationships in terms of its applied purpose and its nature. All companies listed on the Tehran Stock Exchange between 2018 and the end of 2023 are considered as the statistical population. The research objectives are explained in the form of two hypotheses, and all hypotheses have been tested at a 95% confidence level and with a 5% error. To test the hypotheses, a combined data regression analysis with Eviews8 software was used, and all hypotheses were confirmed, indicating a positive and significant relationship between risk management and company performance, as well as a positive and significant relationship between the effectiveness of organizational risk management and company performance with regard to the intervention role of the risk committee.

Keywords

organizational risk management, company performance, risk committee

¹ Bachelor of Accounting

² Bachelor of Accounting with Auditing (Email: Baghdadimorteza123456@gmail.com)

³ Master of Accounting (Email: A.zare73@ymail.com)

⁴ Bachelor of Accounting